

شناسنامه

محمد حاجیان شهری سال ۱۳۴۳ در مشهد به دنیا آمد و دیپلم تجربی خود را در این شهر اخذ کرد. وی کارشناسی خود را سال ۱۳۶۹ در دانشگاه شهیدچمران اهواز و در رشته گیاه‌پزشکی گذراند و بلافاصله در سال ۱۳۷۰ و با رتبهٔ ۳موقف به پذیرش در دانشگاه تهران در رشته بیماری‌شناسی گیاهی در مقطع کارشناسی ارشد شد. او درکنار درس در سازمان جهاد سازندگی خراسان نیز مشغول به کار بود. یک‌بار در کنکور دکتری خارج به کشور شرکت کرد و از قضا قبول هم شد، ولی به‌دلیل شرایط وخیم اقتصادی آن زمان و کاهش شدید قیمت نفت، دولت نتوانست دانشجویان بورسیهٔ دکتری خود را به خارج از کشور اعزام کند.

حاجیان شهری پس از انصراف، دوباره شانس خود را در کنکور داخلی دکتری امتحان کرد و این‌بار موفق شد با کسب رتبهٔ یک، جواز تحصیل در رشته فارچ‌شناسی گیاهی در مقطع دکتری دانشگاه تهران را به دست آورد و در سال ۱۳۸۳ از این رشته‌فارغ‌التحصیل شـود. فعالیت‌های تخصصی وی در جهاد سازندگی و بعدها جهاد کشاورزی ادامه داشت. مدیر حفظ نباتات استان خراسان، رئیس بخش تحقیقات گیاه‌پزشکی استان، معاون ادارهٔ برنامه‌ریزی و پشتیبانی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی عضو هیئت‌علمی این نهاد و رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی، گوشه‌ای از فعالیت‌های س‌دهه‌ای حاجیان شهری در سازمان جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی است. وی به‌دلیل تجربه‌ای که طی چند دهه در زمینهٔمنابع آب‌های زیرزمینی مشهد و فضای سبز این شهر کسب کرده است، تصمیم گرفت این تجارب را در مدیریت شهری به اجرا بگذارد؛ لذا در انتخابات پنجمین دورهٔشورای شهرمشهدشرکت کرد و با کسب رأی مردم موفق به عضویت در این نهاد شد. حاجیان شهری در حال حاضر، ریاست کمیسیون «خدمات شهری، بهداشت، سلامت و محیط زیست»شورا را بر عهده دارد.

دریچه

نتیجهٔ بلندمرتبه‌سازی ایجاد جزایر گرمایی در شهر است

مشهد دو طرح جامع و تفصیلی دارد که هنوز ابلاغ و اجرا نشده‌است. شما فکر می‌کنید که فعالیت‌های فعلی شهرداری، بعدها و بعد از اجرای این دو طرح، با این طرح‌غایر پیدا نخواهد کرد؟

امکان دارد. یکی از چالش‌های پیش رو، موضوع «طرح جامع» و «تفصیلی» است. به‌عنوان مثال در حوزهٔ احداث فضای سبز، باید جانمایی فضاهای سبز در این طرح‌ها از همین الان پیش‌بینی شود و این جانمایی قطعی هم باشد. به‌عنوان مثال، مشکل فضای سبز منطقهٔ ثامن این است که در این طرح‌ها، مکان‌هایی برای فضای سبز در نظر نگرفته بودند. الان طرح‌های جایگزینی برای ایجاد فضای سبز در این منطقه پیشنهاد می‌شود، ولی گمان نکنم به‌خوبی جواب دهد. باید در طراحی شهری به این نکات توجه داشته باشیم و به موازات پیشبرد فضای سبز در این طرح‌ها، به بلندمرتبه‌سازی هم توجه ویژه‌ای داشته باشیم.

بلندمرتبه‌سازی چه مضراتی برای محیط‌زیست شهری مشهد می‌تواند داشته باشد؟

جهت اصلی وزش باد که باعث جابه‌جایی هوا در مشهد می‌شود، دو جریان دائم «غرب» و «شرق به جنوب شرق» است. اگر ما بلندمرتبه‌سازی نامناسبی در پیش بگیریم و در جهت حرکت این پادها، بلندمرتبه‌سازی کنیم، جهت‌وزش پادمعرف می‌شود. این کار باعث می‌شود جزایر گرمایی در مشهد ایجاد شود و به‌میزان آلودگی هوای شهر مشهد افزوده خواهد شد. گرم‌شدن هوا می‌تواند تبعات بعدی را به‌دنبال داشته باشد. فکر می‌کنید این یک تهدید زیست‌محیطی برای مشهد نیست؟

یکی از گران‌ترین هزینه‌های خدمات شهری متعلق به مشهداست

رفت وروب‌های نجومی!

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

سلامی استاد – محیط زیست شهری، یکی از ارکان مهم سلامتی شهری است که با سلامتی شهروندان آن شهر رابطهٔ مستقیم دارد. مشهد به‌عنوان دومین کلان‌شهر مذهبی جهان و با ورود تقریباً ۲۵ میلیون زائر در سال (۸برابر جمعیت ثابت شهری) به خدمات شهری و محیط زیستی ویژه‌ای نیاز دارد که شهرداری باید اهتمام ویژه‌ای به آن داشته باشد. چالش‌های زیستی و شهری مانند تأمین و مصرف بهینه آب، معضلات بهداشتی شهری، فضای سبز، رفت‌وروب و بازیافت زباله‌ها و… از جمله مسائل زیستی و شهری مشهد است که از دیدگاه محمد حاجیان شهری، رئیس کمیسیون «خدمات شهری، بهداشت، سلامت و محیط زیست» شورای شهر، مهم‌ترین آن‌ها مسئلهٔ آب است. وی به دو موضوع تأمین پایدار منابع آبی و بهینه‌کردن مصرف آب، نگاه ویژه‌ای دارد و قصد دارد برای این دو، برنامه‌ریزی کارشناسانه‌ای انجام دهد. آنچه در ادامه می‌خوانید، حاصل گفتگویی طولانی با دکتر محمد حاجیان شهری است.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

اولین چالشی که در حوزهٔ مدیریت محیط‌زیست مشهد بر می‌شمارید، کدام حوزه‌است؟
اولین چالش محیط زیستی در مشهد، که باید هر متخصص محیط زیست و کشاورزی در سطح کلان به آن بپردازد، مقولهٔ آب است. نگاه ما به منابع آبی مشهد باید نگاه ویژه و راهبردی باشد. این خیلی مهم است که به‌دنبال پایداری در منابع آبی مشهد باشیم، به‌ویژه در حوزهٔ فضای سبز. شهرداری یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان آب در شهر مشهد است و ۱۰درصد منابع آبی شهر را به مصرف می‌رساند. به‌عبارتی اگر آب شرب مشهد را سالیانه ۲۰ میلیون مترمکعب در نظر بگیریم، شهرداری بین ۲۲ تا ۲۵ میلیون مترمکعب از آب مشهد را مصرف می‌کند. حدود ۶۰ تا ۷۰درصد از این آب از چاه‌های در دست شهرداری و بقیه از آب سدها، پساب‌ها و درصد کمی هم از آب‌شرب (۲درصد) تأمین می‌شود.

شهرداری، سندی به‌نام «سند چشم‌انداز شهر مشهد در افق ۱۴۰۴» دارد که شامل توصیه‌هایی دربارهٔ سطح توسعهٔ فضای سبز شهری مشهداست. فکر می‌کنید با این منابع آبی که شما ذکر کردید، نتوانیم به این سطح از فضای سبز در مشهد دست پیدا کنیم؟
اگر بخواهیم نیم‌نگاهی به توسعهٔ فضای سبز مشهد در افق ۱۴۰۴ ببیندازیم، می‌بینیم که این سند، سطحی در حدود ۶۷۰۰هکتار فضای سبز را برای مشهد تجویز کرده است. باید به‌فراخور همین سطح از فضای سبز، به ۴۸ میلیون مترمکعب از منابع آبی دسترسی داشته باشیم. در حال حاضر و بنا به مستندات موجود، شهرداری مشهد برای تأمین آب موردنیاز فضای سبز مشهد، در حدود ۷/۸ میلیون مترمکعب در سال کمبود دارد؛ یعنی پایداری منابع آب در شهر مشهد برای مصرف در حوزهٔ فضای سبز، از اهم مسائلی است که شهرداری باید آن را نصب‌العین و در اولویت اقدامات خود قرار دهد.

عده‌ای از کارشناسان به‌پوشش گیاهی شهری چمنی
یا اشتباه بوده یا به‌مرور زمان، کارایی خودش را از دست داده است. به‌عنوان مثال، بازار بولوار جانباز را در نظر بگیرید. دیگر در این منطقه، جایی برای پارک خودرو باقی نمانده است. بازار صدف هم مشکلات مخصوص به خود را دارد. شهرداری در این مناطق امکاناتی داشته و همان‌جا بازارها را دایر کرده و مطالعات کاملی انجام‌نداده است.

بازار میادین در تهران فعال تر است و خانواده‌ها به‌علت مناسب‌تر بودن قیمت‌ها در این بازارها، استقبال مناسبی کرده‌اند. ولی این روند تقریباً در هیچ یک از بازارهای سازمان میادین دیده‌نشد. علت شکست این طرح در مقایسه با تهران چه بود؟
خیلی گذرا اشاره می‌کنم، چون بحث مفصل دربارهٔ این مطلب، زمان مقتضی خود را می‌طلبد. اگر بازاری را به بهره‌بردار واگذار کردیم، دلیلی ندارد خودمان را به بهره‌بردار تحمیل کنیم، یعنی بهره‌بردار باید مجاز باشد از هر جایی که برای او می‌صرفد، میوه

یکی از گران‌ترین هزینه‌های خدمات شهری متعلق به مشهداست

رفت وروب‌های نجومی!
مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.
مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

قبل از سال ۹۵ محاسبهٔ رفت‌وروب شهری براساس سطح مسافتی که به پیمانکار داده می‌شد، انجام نمی‌گرفت. کل مسافتی که در این سال به رفت‌وروب داده شد، از وسعت شهری مشهد بیشتر بود! بعد از پیشنهادهایی، این رویه تغییر کرد و شهرداری از سال ۹۵ هزینهٔ رفت‌وروب را بر اساس سطح رفت‌وروب پرداخت می‌کند.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

دکتر محمد حاجیان شهری از مهم‌ترین اولویت‌های کمیسیون «خدمات شهری، بهداشت، سلامت و محیط‌زیست» در شورای پنجم می‌گوید

مدیریت مصرف بهینهٔ آب در فضای سبز

عکس: محمد حسن سلطانی/شهرآر

ثانیه، خیلی برای ما حائز اهمیت است. برآورد مالی ساخت این تصفیه‌خانه‌ها که در سال پیش انجام شد، مبلغ ۲۵میلیارد تومان بود.

بله دقیقاً. دومین مطلب دربارهٔ آب، موضوع «مدیریت مصرف آب» است. مصرف آب دووجهی است. از یک سو، باید به‌دنبال منابع پایدار آبی باشیم و از سوی دیگر مصرف آب را بهینه کنیم، یکی از راه‌های مدیریت مصرف بهینه در فضای سبز، جستجوی گونه‌های گیاهی کم‌نیاده و با نیاز کم به آب است. هر چند این نوع گونه‌ها ممکن است بازدهی اکولوژیک کمتری نسبت به گونه‌های حاضر داشته باشند، با افزایش سطح کشت این گیاهان، می‌توانیم این نقص را جبران کنیم.

چه راهکارهایی برای مدیریت مصرف صحیح آب توسط شهرداری پیشنهاد می‌کنید؟

برای افزایش بهره‌وری در زمینهٔ آب، شهرداری باید شیوه‌های سنتی آبیاری فضای سبز را کنار بگذارد. باید به‌سمت آبیاری مکانیزه برویم، هر چند این کار هزینهٔ آبیاری را برای واحدهای شهرداری افزایش می‌دهد، چاره‌ای جز این نداریم و منابع آبی استان محدوداست. در کل باید بگوییم که هر قدر هم در تأمین پایدار منابع آبی و مدیریت بهره‌وری از منابع آبی، سرمایه‌گذاری کنیم، باز هم کم‌است و نیاز به‌نگاه ویژه‌تری خواهد بود. مهم‌ترین اولویت بنده در کمیسیون خدمات شهری و محیط زیست شورای پنجم، همین است.

اولویت دوم در زمینهٔ چالش‌های شهری و محیط‌زیستی را در چه حوزه‌ای وارد می‌دانید؟

اولویت دوم، مربوط به شبکهٔ مستقیم آبیاری است. کارهای خوبی هم در این راستا انجام گرفته است. هدف این است که یک رینگ از لوله در اطراف شهر تعبیه شود و به موازات این کار، شبکهٔ جانبی انتقال آب سامان یابد. در این راستا تصفیه‌خانه‌هایی که آب را تصفیه می‌کنند، خیلی مهم هستند. برخی از تصفیه‌خانه‌های مشهد، قدرت تصفیه بالایی دارند و آن‌طور که در طرح جامع دیدیم، برخی از آن‌ها حدود ۲۰۰لیتر در ثانیه قدرت تصفیه دارند. در حال حاضر ما به ۷۰۰لیتر در ثانیه آب نیاز داریم. این ۲۰۰لیتر بر

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.

برای جانمایی بازارهای میوه مطالعه‌نشده است

خریداری کند. باید فقط نظارت کنیم، نه اینکه به کسی تکلیف ویاموضوعی را تحمیل کنیم.

تبلیغات محیطی، یکی دیگر از حوزه‌های خدمات شهری است. در حال حاضر با آلودگی بصری مواجه‌ایم و هر واحد تجاری، هر جور که مایل بوده تا بلوی تبلیغاتی را ه‌اندازی کرده‌است که در نتیجهٔ آن، با نااهم‌گونی محیطی مواجه‌شده‌ایم. چه راهکاری برای این موضوع پیشنهاد می‌کنید؟

در موضوع تبلیغات محیطی، مدتی است که شهرداری وارد کار شده و می‌خواهد تحت عنوان «یکسان‌سازی تبلیغات محیطی» کارهایی انجام بدهد. انتقاد به این مسئله است که تبلیوهای تبلیغاتی، شهر را دچار آلودگی‌های بصری کرده است و باید یکسان‌سازی صورت گیرد. عرض من، این است که افراد و شرکت‌های فراوانی در بازار تبلیغات هستند که نظرات کارشناسانه دارند و باید از آن‌ها کمک گرفت. نباید نظرات خود را،

تولید زباله در مشهد ۲برابر استاندارد جهانی

مشهد با ۲۵میلیون زائر در سال مواجه است و زباله‌هایی که این جمعیت به‌همراه جمعیت ثابت شهر تولید می‌کنند، زیاد است. آیا مدیریت این حجم بسماند، چالشی جدی نیست؟
یک چالش مهم، دقیقاً. در مشهد دو برابر استاندارد جهانی زباله تولید می‌شود. استاندارد جهانی به‌ازای هر نفر ۳۵۰ تا ۴۰۰گرم زباله است و این میزان در شهر مشهد به‌دلیل مسافرت فراوان به آن، به ۶۰۰ تا ۸۰۰گرم در هر نفر می‌رسد. در هر روز بین ۱۶۰۰ تا ۲۰۰۰تن زباله در مشهد تولید می‌شود. در سال‌های گذشته، مشهد یک الگو در زمینهٔ مدیریت پسماند بود و شهرهای دیگر از مدیریت اجرایی و مدیریتی بسماند شهرداری مشهد برای خود الگوبرداری می‌کردند، ولی چندسالی است که از این رویه عقب افتاده‌ایم.

دفن زباله، خطرات بسیاری دارد و مشکلات زیست‌محیطی زیادی به دنبال خواهد داشت. برای راه‌های جایگزین چه راهکارهایی در نظر گرفته‌اید؟

در حال حاضر، کارخانه‌های بازیافت کاغذ، شیشه و… در مشهد مشغول به کار است، ولی نسبت تولید آن به‌نسبت زباله‌های تولیدی کم است؛ یعنی حدود یک‌ششم زباله‌های تولیدی است. این برای کلان‌شهر مشهد جالب نیست. تازه بخش زیادی از این زباله‌ها دفن می‌شود. بخش مهمی از دفن هم مربوط به شیرابهٔ آن است که در استان جداگانه‌ای دارد. در تهران برای تصفیهٔ این شیرابه، تصفیه‌خانه‌ای تعبیه شده که می‌تواند از شیرابهٔ موجود، آب خالص تولید کند. از این آب برای آبیاری فضای سبز همان کارخانه‌های بازیافت استفاده می‌شود. در مشهد، یک کارخانهٔ بیوگاز تأسیس شده است که از گاز متانول ناشی از زباله، انرژی برق تولید می‌کند، ولی میزان آن قابل توجه نیست. اگر بخواهیم از دفن استفاده نکنیم تا مشکلات مربوط به آن را ندانیم، باقیم، باید به‌سمت زباله‌سوزی‌ها پیش رویم.

طرح ایجاد زباله‌سوزها توفیق چندانی نداشته‌است. علت آن چیست؟

فکر می‌کنم که طرح ایجاد کارخانهٔ زباله‌سوز دو سال است که در دست اقدام است و به‌دنبال سرمایه‌گذار هم هستند، ولی به‌دلیل نگاه کلانی که به این قضیه بوده، یا عدم تحقق خواسته‌های سرمایه‌گذار، این موضوع معطل مانده است. باتوجه به هزینهٔ زیادی که سیستم‌های زباله‌سوز دارند، باید به‌سمت جذب سرمایه‌گذار برویم.

بهتر نیست به‌سمت بازیافت زباله رفت؟

تهیهٔ کمپوست از زباله، یکی از راه‌های بازیافت زباله است، ولی مشکلاتی به‌همراه خود داشته‌است. در حال حاضر مشکلی که کارخانهٔ کمپوست شهرمان دارد، این است که استاندارد برای آن متصور نیست، یعنی باید سراسر قانون، ادارهٔ استاندارد باید استانداردهای کمپوست را تعیین می‌کرد اما این کار را انجام‌دهنده و شهرداری هم آن را پیگیری نکرده است. جهاد کشاورزی استان می‌گوید این کمپوست استاندارد نیست و کیفیت ندارد. حتی شهرداری هم، که به‌نوعی مصرف‌کنندهٔ عظیم این کمپوست‌ها و کودهای کشاورزی برای فضای سبز شهرداری است، در مصرف آن احتیاط می‌کند و می‌گوید به‌دلیل خرده شیشه‌هایی که در این کمپوست است، نمی‌توان به‌طور گسترده از این کمپوست در فضای شهری استفاده کرد. البته فیلترهایی برای عدم ورود شیشه به این کمپوست‌ها تعبیه کرده‌اند، ولی کامل نبوده است. باید در این زمینه به‌دنبال بازیافت شیشه باشیم. بازیافت شیشه، اولویتی است که باید انجام گیرد. کار دیگری که در زمینهٔ بازیافت زباله می‌توانیم انجام دهیم و در حال حاضر در برخی استان‌های کشور هم انجام می‌گیرد، تولید آر.دی. افا است؛ یعنی سوخت‌های جدیدی که می‌توان از زباله‌احیا کرد و در برخی از صنایع مانند کارخانه‌های سیمان از آن استفاده می‌کنند.

مجلس شورای اسلامی در نشست ۱۸۰امین جلسه‌اش، ۱۲۰ میلیارد تومان اعتبار برای شهرداری مشهد تصویب کرد.